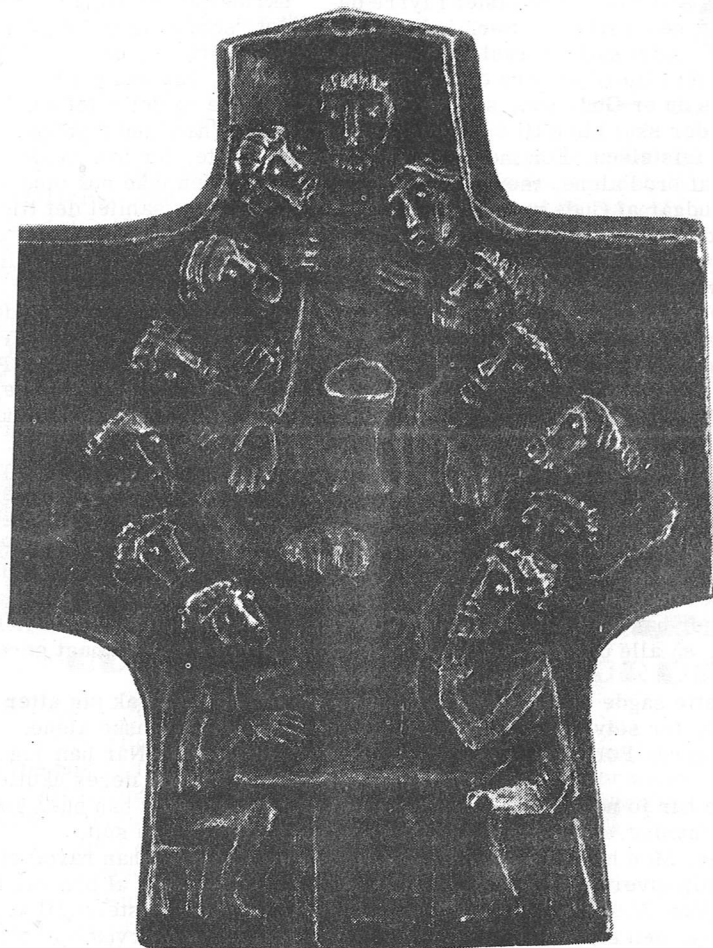

RE-FORMATIO

1/1976

"TJEN HERREN MED GLÆDE !"
Relief af K. H. Westarp 1972

HUNGERSNØD

I DEN VESTLIGE VERDEN

(Midfaste Søndag)

AF PASTOR EJLIF KRISTENSEN, TERSLØSE

DA Jesus havde fastet i fyrre dage og fyrre nætter, led han til sidst sult. Djævelen kom da og fristede ham til at gøre et under: "Hvis du er Guds søn, så sig, at stene der skal blive til brød". Jesus afviste fristelsen. For mennesket lever ikke af brød alene, men af hvert ord, som udgår af Guds mund. I evangeliet til i dag viser Jesus, at han også er klar over, at mennesket ikke lever af Guds ord alene. Thi han har omsorg for os.

En stor folkeskare var fulgt med Jesus op i bjergene over på den anden side af Tiberiassøen, og nu var de sultne. Det bekymrede apostlene. Hvorledes skulle de kunne mætte så mange mennesker? Ca. 5000. Jo, man kan nok forstå deres bekymringer. Og apostlene var endnu ikke kommet til erkendelsen: "Gud har omsorg for os".

Jesus ønsker at undervise sine disciple om denne kendsgerning. Derfor spørger han Filip: "Hvor skal vi købe brød, så alle disse kan få noget at spise?"

Dette sagde han for at sætte dem på prøve, for selv vidste han, hvad han ville gøre. For han havde omsorg for dem.

De har jo nok forstået, at det var Jesu mening, at folkeskaren skulle bispes. Men hvordan?

Filip giver sig til at opstille et regnestykke. Men resultatet bliver, at selv ved den største optimisme, hvis de kunne få skrabet 200 denarer sammen, ja så ville der alligevel ikke blive nok. Det ville kun være som en dråbe i havet.

Andreas kan fortælle, at der er en lille dreng med 5 små bygbrød og 2 fisk. Men hvad er det til 5000? Da

skrider Jesus til handling. Han gør det, som hans kirke på hans befaling har gjort igen og igen siden: Han tog brødet, han bad bordbøn, d. v. s. han takkede og delte det ud. Det samme gjorde han med fiskene. Og de blev alle mætte, for han havde omsorg for dem. Men ikke nok med det. Da disciplene havde samlet det tiloversblevne sammen, var der 12 kurve fulde. Han gav dem derved en grundig lektion i troens tillid.

Som disciplene var lidettroende, sådan er vi det også; vi har så svært ved at følge den lektie, som Peter blandt andet fik lært: "Kast alle jeres bekymringer på ham, for han har omsorg for jer!"

Måltidet i det grønne var til ende, og folkene havde set de tegn, han havde gjort, og de kom til det resultat, at han i sandhed er den profet, som kommer til verden. Det var da en mand, som man kunne forstå. Han gav dem brød. Derfor blev han vældig populær, og de ville med magt gøre ham til konge.

Men han trak sig atter tilbage op i bjergene, ganske alene.

Hvorfor? Når han dog netop havde hjulpet dem i deres akutte nødssituation og vist, at han også godt forstod deres legemlige sult.

Det under han havde gjort var ikke et udtryk for, at han var faldet for Djævelens fristelse til at gøre stene til brød og derved oprette sit rige som et rige af denne verden. Det gjaldt stadig også efter bispisningen af de 5000, at mennesket ikke lever af brød alene, men af hvert ord, som udgår af Guds mund.

Kristus ville ikke være denne verdens brødkonge. Han havde og har an-

det og mere at bringe mennesker. Men af evangeliet til i dag lærer vi, at han også vil give os den nødvendige føde til vort legeme.

Ifølge kristen opfattelse er mennesket nemlig både legeme og sjæl. De to er forenede og kan ikke adskilles.

Legemet er ikke noget mindre værdigt end sjælen. Det har sine behov, som må tilfredsstilles, for at der skal være harmoni i forholdet mellem legeme og sjæl.

Men når Gud har omsorg for os, så ser vi, at vi også må have omsorg for vore medmennesker.

"Hvis en broder eller søster mangler klæder og dagligt brød, og en af jer siger til dem: Gå bort i fred, klæd jer varmt og spis jer mæt, men ikke giver dem det, legemet behøver, hvad nytter det så?"

Derfor er vi som kristne kaldede til at dele vor overflod med dem, der sult og lider nød.

For Gud har omsorg for os, og han ønsker at bruge os som sine redskaber.

Der er megen hungersnød i store dele af verden i dag! Og den må vi i

den vestlige verden ikke lukke øjnene for. Gør vi det, da vé os! Der er imidlertid også hungersnød i den vestlige verden!! Også i Danmark! Der er en hungersnød, som er international. Den findes i alle fem verdensdele.

Denne store hungersnød består i manglen på Guds ord og Guds kraft. Den er menneskeheds sværeste og dybeste ulykke. Det forholder sig ikke med den åndelige underernæring, som det gør med den legemlige. Den legemlige mærker man, det gør man ikke med den åndelige. Der går masser af mennesker rundt og er åndeligt underernærede. Men de ved det ikke! De er nok klar over, at de mangler et eller andet, men ikke at det er Guds rige og hans retfærdighed. Derfor søger de lykken alle andre vegne end der, hvor den er, hos Gud!

Men om det går op for et menneske, at det er sult efter Guds rige og hans retfærdighed det lider af, da er der håb. For så lærer vi at kaste alle vore bekymringer på ham. For han har omsorg for os!

Har du lært det?

kommentar

DET "ARBEJDSLØSE" GUDSFOLKS TIDSFORDRIV

AF PASTOR H. C. CHRISTENSEN, AGR I

DET var et ynkeligt syn, i Gud Herrens hus og for åben skærm at se kirkeministeren som den nye religions ypperstepræst med strålende øjne og gentagne gange knyttede hænder påkalde den nye herres navn: menighedsrådet, menighedsrådet.....

Således fik vi demonstreret, hvilke rædselsfulde konsekvenser der ligger i lovforslaget om kirkers brug. Nu skal husene ikke mere fyldes af Guds herlighed, men af folkets. Mennesket i centrum – midt i Guds hus. Huset renses fra at være et bedehus, et offersted – til at være et mødested – ikke for et

møde mellem den almægtige og mennesker – men et sted hvor mennesker kan møde sig selv, dyrke sig selv. Det er jo kultur i god gammel forstand – jvf. babelstårnet.

Hvad der nu skal fylde husene er det, der er efter "folkets" smag og efter det "myndige" lægfolks afgørelse.

Denne "myndighed" resulterer ikke blot i trusel om udsmidning af præster og en underkendelse og mistænkeliggørelse af deres opgave som Guds tjenere. Nej, vi så i et glimt perspektiverne af denne udvikling, som også lands-

foreningen af menighedsrådsmedlemmer står som katalysator for: menesker på Gud Herrens plads, "folket" er blevet myndigt, d. v. s. frækt nok til at sætte sig i Guds sted.

Balletten i TV's mødested var jo ingenlunde tilfældig valgt (Lot og hans døtre); det var et forsøg på at spille Den hellige Skrift ud imod sig selv med et: der kan I se! Bibelen giver også sex-kulturen i dens hæsligste former det blå stempel. Og tænk hvor spændende, at der i kirken kan lyde en ed. Jo, den lov skal nok få succes.

Man er måske lidt naiv, men er det ikke mærkeligt, at netop i en tid, hvor der er et lokaleudbud som aldrig før, skal kirkerne med ministerens, Per Salomonsens og landsforeningens vold og magt nedgøres til diskussionsloka-

ler og til ramme om, hvad menighedsråd formår og tidsånden kræver. Huse- ne skal nok blive fyldt. Men vi vil komme til at opleve en tomhed mere himmelråbende end de "halvtomme kirker" (de står der dog stadig til Guds ære, en provokation, som man altså ikke mere vil tåle). Man tænker med gru på, hvordan mon så "ødelæggelsen vederstyggenhed på hellig grund" skal være. Det kan kun være et vildfarerent og besat gudsfolk, som kan give sig til at diskutere og være i tvivl m. h. t. kirkers brug.

Lad dog dette være en tilskyndelse til at blæse denne evt. lov og alt det dermed forbundne væsen et stykke og lade Guds Ord, alle de skønne tjenester, bønnerne fylde huset tidlig og sent – hellig og søgn.

TALE VED KIRKEVANDRINGEN

I DET INDRE KØBENHAVN 20/1 1976

AF PASTOR OLE SKJERBÆK MADSEN, VIGERSLEV

DEN økumeniske bedeges tema er KALDET TIL AT BLIVE DET, VI ER. Dette tema er hentet fra 1. Johs. 2, 29 - 3, 2:

Når I ved, at han er retfærdig, så forstår I, at enhver, som øver retfærdighed, er født af ham. Se, hvor stor en kærlighed Faderen har vist os, at vi må kaldes Guds børn, og vi er det. Derfor kender verden ikke os, fordi den ikke har kendt ham. I elskede, nu er vi Guds børn, og det er endnu ikke åbenbaret, hvad vi engang skal blive. Men vi ved, at når han åbenbares, skal vi blive ham lige, thi vi skal se ham, som han er.

Vi er Guds børn, og vi kaldes dertil, men denne kendsgerning er dog ikke en åbenbar virkelighed for verden, endsi i kirkens liv. Dette betyder imidlertid noget for vort forhold til andre kristne, kirkens enhed og sendelse.

Hvem er født af Gud? Hvem er et Guds barn? I enestående forstand gæl-

der det Guds enbårne Søn, Jesus Kristus – Guds Ord, som blev kød. Fra evighed af er han Guds Søn, født af Faderen før alle tider – Ordet, som udgår fra Faderen, og ved hvilket Faderen skaber verden – Ordet, som er Gud af Gud, lys af lys, sand Gud af sand Gud, født, ikke skabt.

Enhver tale om at være født af Gud må tage sit udgangspunkt i dette evige forhold mellem Gud og hans Søn, Ordet – ja, ethvert faderforhold i verden har sit navn fra dette forhold mellem Gud Far og Guds Søn.

Men dette forhold har sin fortsættelse i verden. Verden blev skabt ved Kristus og i ham og til ham, og den finder sin forløsning og fuldendelse i ham; Jesus er alfa og omega, begyndelsen og enden. Det vil sige, at Guds formål med sit skaberværk er, at skabningen skal dele Jesu intime forhold med Faderen. Ordet blev kød, for at mennesker, som efter skabelsen var faldet og havde forårsaget skabningens

meddelelse TIL ABONNENTERNE

MED dette nummer indledes 19. årgang af Re-formatio. Vedlagte indbetalingskort kan portofrit af Dem benyttes ved betaling af abonnementsafgiften, der er forhøjet med 1 kr. til 26 kr. (studerende 19 kr.).

Vi beder Dem snarest indbetale beløbet og minder om, at gaver (små eller store) er velkomne og nødvendige!

Har De særlige aftaler med os (f. eks. friabonnement) beder vi Dem se bort fra det vedlagte.

Vi sender frit nogle eksemplarer af bladet til fjerne dele af verden, men hører aldrig derfra. Når de frem? Har de stadig interesse? Et livstegn vil være velkomment.

Venlig hilsen
EKSPEDITIONEN

trældom under forkrænkeligheden, at-ter skulle erkende Gud som deres Far i Kristus. Mennesket var skabt i Guds billede, d. v. s. i Kristus, for han er Faderens udtrykte billede. I Kristus havde de barnekår hos Gud; de kendte Gud så personligt, at de kunne kalde ham Abba! Far! De så Gud. Skabelsesberetningen lader os forstå dette forhold ved så fint at skildre det som et ukompliceret samvær, hvor Gud og mennesker går tur sammen i den kølige aften i Paradisets have.

Dette umiddelbare fællesskab med Gud, som også betød et ubrudt forhold til alt skabt og mennesker imellem, gik tabt. Og dette er dødens eller forkrænkelighedens virkelighed, som nu ved synden brød ind i verden – alene af den grund, at mennesket gjorde det skabte til et formål for sig selv og i sig selv: Kvinden blev var, at træet var godt at spise af (1. Mos. 3, 6).

Men Gud svigter ikke sit formål: Ordet blev kød. Guds Ord gik ind under det skabte livs vilkår, ind under forkrænkeligheden, døden. Guds Søn gjorde sig således ved undfangelsen i Maria ved Helligånden til ét med sin lidende skabning, for at det skabtes længsel efter forløsning skulle kunne blive til et håb, der kunne frelse. I Jesus skulle skabningen genfinde børnekårene hos Gud, den frihed som

Guds børn skal have i herligheden hos deres Far (Rom. 8, 19 - 21).

I Jesu jordiske legeme er vi således forligte med Gud (Kol. 1, 21 - 23). Men ikke alene vi finder vor forløsning i hans legeme, nej det gælder hele den skabte verden, for Gud har ladet hele fylden bo i ham, for at vi skulle erfare, hvor stor bredden og længden og højden og dybden er (Ef. 3, 18). I tidens fylde sammenfattede Gud alt – både det himmelske og det jordiske – i Kristus (Ef. 1, 10). Således har al skabningen i ham genfundet sit barneforhold til Gud.

Denne virkelighed: forligelsen mellem skabningen og Gud i Kristi legeme, som fandt sit altafgørende udtryk i Jesu død på korset, var skjult for verden og er endnu skjult for verden, og dog blev Guds Ord ikke kød for at forblive skjult, men for at alt ved Kristi genkomst åbenbart skulle være ham underlagt, og Jesus bekendes som skabningens hoved og herre. Denne virkelighed finder sit udtryk i kirken, der er hans legeme, fyldt af ham, som giver alle al sin fylde (Ef. 1, 23). I kirken er denne hemmelighed bestemt til at være åbenbar for enhver, som tror, og dog skjult for verden. Kun den, der kender Kristus, kender os som Guds børn. Og dog er det samtidig sådan, at for at kende Kristus må Guds børn erkendes.

Det er dette hele skabningen længes efter: at Guds børn åbenbares, for først da er forløsningen i Kristus åbenbar og syndens, dødens og djævelens bånd brudt.

Derfor er det med at være Guds børn ikke noget med fromme følelser, men noget, som har et etisk udtryk. Det var derfor Johannes i sit brev skrev: "Gud er retfærdig", og derfor: "enhver, som øver retfærdighed, er født af Gud". Dette forudsætter en radikal ændring i hvert enkelt menneskes liv, en ny skabelse, en ny fødsel. Derfor finder dåben sted som indgang til livet i Kristi legeme, livet som Guds børn. Dåben er begravelsen af det gamle menneske, som i Kristus er bortgået ved døden – bort fra synden og forkrænkkeligheden, og med Kristus står de døbt op af graven til et nyt liv i Åndens kraft. Denne nye fødsel er en fødsel af vand og Ånd. Jesus døber her med Helligånden, for at vi kan få det evige livs nådegave og dele hans forhold til Faderen som Guds børn. I Ånden råber vi nu Abba! Far! Men denne virkelighed viser sig kun som sand, d. v. s. fast, grundfæstet, hvor vi øver retfærdighed, det betyder: lever det, vi er blevet – nemlig retfærdige i Kristus.

Hvordan skal dette ske? Ikke i vor kraft! Vi kender jo vor egen magtesløshed, men ved Guds Ånd! Jesus sender os Helligånden fra Faderen, for at vi skulle kunne kommunikere med Gud, idet vi i Ånden udtømmer vort hjertes hemmeligheder for Gud og modtager hans trøst, formaning og vejledning. Og han giver os Ånden, for at vi skulle modtage kraft til tjeneste med Åndens gaver og være fulde af den frugt, han skænker ved den samme Ånd: kærligheden.

Nu er der to sider af denne virkelighed i Kristi legeme. 1) Der er den kommende åbenbarelse af Kristus og dermed af Guds børns herlige frihed, når alt endeligt er forløst. 2) Og der er den nuværende virkelighed, hvor vi i Kristus er en førstegørde af den for-

løste skabning, idet Guds børns herlige frihed foregribes blandt os. – Det er derfor Johannes her taler, som han gør. Vi skal blive Kristus lige, fordi vi engang skal se ham, som han er. Da er børnekårene nået til deres bestemmelse, det umiddelbare fællesskab med Gud. Og dog er det med rette, at vi allerede nu kaldes Guds børn, for vi er det, ikke bare i fremtiden, men i dette aktuelle nu. Dette er kun åbenbart for dem, der kender Kristus. Verden kender ikke Kristus og heller ikke hans menighed som Guds børn. Og dog skal det være en konkret virkelighed, at vi er Guds børn: vi skal øve retfærdighed, elske brødrene. Den samme dobbelthed findes i Jesu ypperstepræstelige bøn, som Johannes refererer i sit evangelium: modsætningen til verden (forfølgelse, had, lidelse, martyrium) og så dette, at vi alle må være ét, for at verden kan tro, at Gud har sendt Jesus.

Verdens had er ikke vor sag, men det er vor sag, om Guds børns virkelighed kommer sådan til udtryk blandt os, at de mennesker, som Gud kalder ad, vender om og finder deres plads i Jesu legeme og således erfarer børnekårene hos Gud. Det er vort ansvar, om skabningens længsel efter Guds børns åbenbarelse skal blive til håb og dermed til frelse, eller om denne længsel skal blive til skamme og forvendes og føre skabningen ind i dæmonernes gøglespind og kødets selvtilfredsstillelse.

Der går dom over kirken, fordi verden er prisgivet statussymboler og lækkerier, penge- og sexdyrkelse, Mammon og Baal. Der går dom over kirken, fordi mennesker søger væk fra Kristus og hen til Satan og hans mange religioner: Skabningens ægte længsel efter forløsning i Kristus er vendt bort fra frelsen i ham, fordi vi ikke har øvet retfærdighed.

Vi elsker ikke hverandre – hverken internationalt, nationalt eller lokalt – indenfor kirken. Vi kan ikke aflægge et enigt og derfor troværdigt vidnesbyrd,

fordi der er splittelse og strid og misundelse og æresyge i vor midte, og fordi verdens afguder er blevet vore. Vi har i Guds kirke drevet utugt med Baal og Mammon. Derfor er kirke og menighed splittet. Står vi da på grund af kirkens frafald overfor en ny tidens fylde, da anti-krist skal åbenbares og kalde ad sine børn, der har djævelen til far, og samle dem i et antikristeligt rige? Da venter der trængsler for enhver, som er født af Gud!

Hvad er da svaret på denne dom over os? over kirken? over menighederne?

Lad jer fornye ved den Guds Ånd, ved hvilken I først blev kaldede og døbt til at være Kristi legeme. Han vil lede jer til omvendelse og bod. Han vil lade Kristus bo ved troen i jeres hjerter, så at det ikke længere er jer, der lever, men Kristus der lever i jer. Ved Ånden kan I da igen i sandhed råbe Abba! Far! Han vil drive jer til at underordne jer brødrene og søstre i kærlighed og give jer hver især sine

gaver at tjene hverandre med. Han vil atter indsætte apostle, profeter, hyrder og lærere iblandt jer og fornye kirken og dens embeder, og Kristi legeme bliver atter helt, sårene helbredes, og det skal atter kendes, at Gud er hos os, og at Jesus er sit legemes hoved.

Da bliver vidnesbyrdet sandt, at vi er Guds børn, fordi Jesus er blevet vor frelser. Og da finder vi styrke til at stå imod med i den kamp, som ikke er mod kød og blod, men mod overmenneskelige magter og myndigheder. Til sidst vil vi så også sejre under de trængsler, som nærmer sig for Guds børn. Når det store mørke da sænker sig, er bruden rede til at møde sin brudgom, og Jesus skal komme igen som en tyv i natten for at hente sin brud og holde dom over verden.

Tiden er nær! Lad os vandre det kald værdigt, hvormed vi blev kaldede, idet vi bærer over med hverandre i kærlighed og bevarer Åndens enhed i fredens bånd: ét legeme og én Ånd (Ef. 4, 2-3).

DEN RUMMELIGE FOLKEKIRKE

A F JOHANNES ANDERSEN, VIRUM

Matth. 5, 13: "I er jordens salt; men dersom saltet mister sin kraft, hvormed skal det da saltes? Det duer ikke til andet end at kastes ud og nedtrædes af menneskene".

EN lægmands tanker i anledning af angrebene på pastor Ruben Jørgensen:

Det er underligt for nogle af os at se, hvordan man tilkendegiver folkekirken rummelighed. I kirkens venstre sideskib står "moderne" præster af begge køn og forkynder frimodigt, at de be- driver hor og finder det helt i orden og bliver bakket op af præsteforeningen og de teologiske fakulteter, men hvis en stakkels ensom præst i højre sideskib får anfægtelser på grund af Herrens egne ord: "Mig er givet al

magt i Himmel og på jord, gå derfor ud og gør alle folkeslagene til mine disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og IDET I LÆRER DEM AT HOLDE ALT, HVAD JEG HAR BEFALET JER", stiller næsten samtlige kaldsfæller sig op og kræver ham smidt ud, bakket op af menighedsråd, der for de flestes vedkommende aldrig viser sig i kirken.

Der er teologer, som vil have Ruben Jørgensen fjernet omgæende, for hans stade er ikke evangelisk-luthersk. – Skulle det ikke være nok som ærlig kristen at være evangelisk? Hvad skal vi med alt dette partisind inden for kirken? Er man døbt, og tror man på evangeliets budskab, og efter bedste evne handler derefter, så er man, hvad man kalder en kristen. Skulle det ikke

være nok for de teologiske herrer? Luther frabad sig selv på det kraftigste at lægge navn til nogen bevægelse. I 1522 skrev han således: "Først og fremmest beder jeg om, at man vil tie med mit navn og ikke kalde sig lutherske, men kristne. Hvad er Luther? Læren er dog ikke min, hvordan er det kommen så vidt med mig elendige, stinkende ormesæk, at man har kaldt Kristi børn ved mit ulyksalige navn? Lad være, kære venner, lad os slette partinavne, jeg er og vil ikke være nogens mester - Kristus alene er vor mester".

Luther var ikke partimand, han ønskede kun eet: at forny den ene, kristne kirke på det apostoliske evangeliums grund.

Og er det ikke netop på dette evangeliums grund, at den omstridte Ruben Jørgensen står? Selv om måden, han reagerer på, måske kan virke lidt voldsom. Det er jo heller ikke evangeliet, man kræver adlydt, men et politisk krav om, at han som statens tjenestemand skal døbe hvem som helst, der måtte kræve det, uanset om de ved, hvad baggrunden for den hellige dåb er. Der er somme, der ironiserer over navnet Exodus, der hentyder til ørkenvandringen, som, ifølge den hellige skrift, var absolut nødvendig for oplæringen af det udvalgte folk, før det kom ind i det forjættede land. For mig at se er det opløftende, at ikke alle fortrækker pensionen frem for ørkenvandringen.

UAFVISELIG BETINGELSE

En præst skriver, at der ingen tradition findes inden for de store kirkeafdelinger for Ruben Jørgensens anskuelse. Nej, det er rigtigt; ud over oldkirkens meget strenge krav til oplæring af katekumenerne findes der ingen regel om undervisning om dåbens baggrund, men spørgsmålet er, om kirkens stilling ikke havde været en anden, om der havde været det.

Vorherre stiller ingen betingelser, siger man. Jo, Vor Herre stiller netop

en uafviselig betingelse, nemlig, at vi tror på ham; men hvordan skal præsten vide, om denne side af sagen er i orden, hvis modparten nægter at lade sig belære om troens indhold. Den kristne tro er jo ikke noget tilfældigt, som man kan regne med, at alle kender. Er det ikke netop derfor, vi har præsterne? At hovedparten af præsterne så er for sløve til at kræve denne vejledning i troens indhold gennemført, er en anden sag.

Der fortælles, at en af vore vikingekonger, som selv var døbt, ønskede at hans hirdmænd også skulle døbes, men de var godt tilfredse med Thor og Odin, så det ville de ikke, hvorefter kongen lod lægge glødende kobberplader på det bare maveskind på de mest genstridige, hvilket havde en vældig omvendende virkning på de øvrige, der herefter villigt lod sig døbe.

En munk i St. Gallen fortæller, at engang kom der et halvt hundrede normanner til Ludvig den Fromme og ville døbes. Så plejede kejseren at skænke den nydøbte en hvid klædning samt andre faddergaver. Men denne gang kneb det; man havde ikke 50 hvide klædninger liggende og måtte i hast rimpe noget hvidt tøj sammen. En af de ældste i flokken udbrød da: "Nu er jeg bleven døbt 20 gange og har altid fået en ordentlig dragt. Men denne gang har man givet mig en sæk, som passer til en kvægdriver og ikke til en kriger. Og skammede jeg mig ikke over at gå nøgen, kunne du på stedet få den tilbage igen tillige med din Kristus".

Da det "rene" ord med reformationen holdt sit indtog i vort land, så man det særsyn, at "djævleteologien" næsten dyrkedes mere end læren om Kristus, med det sørgelige resultat, at ulykkelige kvinder i hobetal, med præsteskabets velsignelse, blev kastet på bålet og brændt til døde for hekseri. Peder Palladius siger således: "Troldekvinderne får nu deres rette løn, de kunne nu ikke længere bare sig i denne Evangelii lyse Dag, de får nu en verdens skam. Af verden med dem! det

er deres fortjente løn. Udi Jylland og smålandene er man på jagt efter dem som efter ulve, så der blev nu nylig og brændt på Als og på de andre små omliggende lande henved 52 troldekvinder". Mon ikke kirkens stilling ville have været en anden i dag, såfremt de troende havde fået en oplæring i troens indhold og dåbens baggrund og forpligtelser?

HELLERE UDEN DÅB END OVERGIVES TIL VANTRO

Mark. 10, 14-15: "Lad de små børn komme til mig, dem må I ikke hindre, thi Guds rige hører sådanne til. Sandelig siger jeg jer: den der ikke tager imod Guds rige som et lille barn, han kommer slet ikke ind i det". Dette citat har jo ikke noget med dåbsbefalingen at gøre, selv om det bruges ved dåbshandlingen; det er udelukkende en opfordring til at TRO som et lille barn, og er det ikke netop derom striden står, at de forældre, der bærer deres børn frem til dåben, skal tro på dåbens nåde og dåbens forpligtelser, før de lader deres børn døbe. Børnene må hellere vokse op uden dåb, - end som døbt overgives til vantro eller verdsligsindede forældres åndelige pleje. Intet sted i den hellige skrift står der noget om, at børnene går fortabt, fordi de ikke er døbt. Men vokser de op som døbt til vanære for Gud, da må deres stilling være langt værre; for dåbsforpligtelsen følger med, selv om man ikke tror derpå.

En kollega af mig fik sin søn døbt på moderens forlangende, selv ønskede han det ikke, og hans reaktion var: "Kan jeg bare få lov til at beholde ham i 18 år, skal jeg nok få det pjat pillet ud af ham".

For mig at se er det mere gudsbespotteligt at døbe på et sådant grundlag end at nægte det.

Danmark nyder den tvivlsomme ære blandt kristenhedens andre nationer at blive kaldt: "Europas svinesti". - Spørgsmålet er, om provst og biskop ikke for folkets skyld skulle interessere sig noget mere for de præ-

ster, der åbent går ind for hor, end spille tiden på Ruben Jørgensen, der kun har forsyndet sig mod en lovparagraf udstedt af en politisk forsamling. Mon ikke han burde blive? Vi har tjenestemænd nok, men alt for få præster. Burde folkekirken ikke vise sin rummelighed ved også at lade præster for hvem evangeliet ALENE er autoritet, blive og virke i kirken til menighedens opbyggelse. Kirken har brug for sådanne præster, selv om de er lidt rabiater, så længe de er i opposition.

Der er alt for stor tilbøjelighed blandt præster til at ændre evangeliet efter de bestående forhold i stedet for, som i oldkirken, at ændre de bestående forhold efter evangeliet.

I oldskriftet "Didaké" ("De tolv apostles lære" fra årene omkring 80-90 e.K.) står der i kap. 2: "Du må ikke ihjelslå, du må ikke bedrive hor, du må ikke ødelægge drenge, du må ikke leve utugtigt, du må ikke øve fosterfordrivelse, ej heller dræbe barnet, når det er født" o. s. v. Altsammen laster, vi også kender fra vor egen tid, men som datiden ændrede ved at sætte evangeliet ind derimod.

LÆREREMBEDET - EN GAVE FRA GUD

De første kristne betragtede præsteskabet som et lærerembede - som en gave fra Gud. Man kan vel ikke med god samvittighed påstå, at det samme er tilfældet i dag. I Efs. 4, 12f står der om embedet, at det er der for at danne de kristne til deres funktion i Kristi kirkesamfund, så det kan vokse op, og vi alle kan få virkeliggjort vort fællesskab i troen og opnå et stadigt fuldkommener kendskab til Guds Søn, så at der af alle tilsammen kan blive en moden mand, som holder mål med den fuldvoksne Kristus. Vi må ikke blive ved med at være barnagtige, så man kan vende og dreje os, som man vil, eller vejrhaner, der svinger, hver gang der står blæst af en tilfældig ny lære, som menneskelig rænkespil sne-

dig sammensætter for at vildføre os". Resultatet af dette lærerembede udeblev ikke. I brevet til Diognetos (et oldkirkeligt skrift fra omkring 140 e. K.) står der bl. a. om de kristne: "Deres lære er ikke resultatet af hittepåsomme folks vid og skarpsindighed, ej heller er de – som visse andre – ledere af menneskelig tænknings skoler. De bor i hellenere og barbarers byer, som det kan træffe sig for den enkelte; de slutter sig til stedets sæd og skik, hvad angår klædedragt, fødemidler og øvrige levevis – og dog lægger de en vidunderlig og af alle bemærket overraskende vandel for dagen, midt i deres medborgerlige færd. De bebor deres fødestad – men som fremmede; de tager som borgere del i alt – men er med i det som fremmede; hvert et sted i det fremmede er deres fædreland – og deres fædreland er dem et udland; som alle andre gifter de sig og avler børn – men de udsætter ikke deres afkom; de har fælles bord, men ikke fælles seng. De lever i kødet – men ikke efter kødet; de bor på jorden – men deres borgerskab er i Himlen; de lyder de bestående love – men deres færd overbyder lovene; de elsker alle – og alle forfølger dem; man kender dem ikke – og dog dømmes man dem; de bliver dræbt – og lever dog videre; de er fattige – men gør mange rige; de lider savn – og har dog til overflod; de er i foragt – men er forherligede midt i foragten; de smædes – og findes dog retfærdige at være; de forhånes – men selv viser de ære. De gør godt – og de dødsdømmes som misdædere; dømmes de til døden, glæder de sig, som om de blev ført til livet. – Man forfølger dem; ingen af deres fjender kan give nogen grund for hadet mod dem".

BORGERKRIGSLIGNENDE TILSTAND
Nu kunne man jo forestille sig, at når resultatet af dette lærerembede var så strålende i løbet af et århundrede, måtte det være betydelig bedre i løbet af små 2000 år; men det er, som enhver

vil vide, ikke tilfældet. I dag lever kirken i en borgerkrigslignende tilstand, hvor præst falder over præst, og partidannelser er mere fremtrædende her end noget andet sted.

Nogle teologer vil gerne bortforklare Jesu guddommelighed og sætte fornuftens gudinde i stedet, ligesom man gjorde det i Frankrig under den store revolution. Andre kæmper en tilsyneladende håbløs kamp for at modvirke denne modernisme.

I Apokalypsens sidste sendebrev til menighederne i Lilleasien, brevet til menighedens engel (eller biskop) i Laodikea læser vi: "Jeg har gransket din færd og set, at du hverken er kold eller varm. Bare du var enten kold eller varm, men fordi du ikke er andet end lunkent, får du mig til at spytte dig ud med afsky! Du går nemlig og siger: 'Jeg er rig, jeg ejer en formue, jeg behøver ikke understøttelse –' og så er sandheden den, som du ikke kender, at du er en stakkel, man må ynke: en blind tigger, som ingen tøj har på kroppen! men nu skal jeg give dig et råd: at du kommer til mig og køber, hvad du trænger til: ildprøvet guld, så du kan blive rig, og hvide kjortler til at hylle dig i, så du ikke skal gå med skam og være nøgen; og se så at få gnedet dine øjne med salve, så du kan få synet igen!"

Herom er der blevet sagt: "Kan man ikke her tydelig høre vore moderne teologers praleri: Vor tid er en åndelig rig tid, vi har vundet åndelig rigdom og fattes åndelig talt intet. – I jammerlige og blinde vejledere for blinde. I som roser jer af jeres høje videnskabelige stadi, skønt sandheden er den, at I hvert øjeblik slår over i en splinterny filosofi og vrager den næstnyeste. Jeres såkaldte videnskabelige forskningsresultater bruger I til dermed at fælde knusende domme over Bibelen. Skriftudlægningen omformer I efter jeres sidste ny filosofi og praler hver gang af, at nu har I nået det højeste mulige trin på skriftudlægningens område. Kan I da ikke indse, at I duer

ikke til at prædike om redelighed for andre".

Det lyder måske hårdt, men ser vi på resultatet af al denne lærdom, må vi undres. Resultatet blev faktisk gjort op på et af efterkrigstidens store kirkemøder, hvor der blandt andet blev udtalt: "Ak, den moderne verden gør sig ikke mere den møje at bekæmpe os. Vi er ikke farlige nok til at blive hadet. Man lader de kristne gå upåagtet forbi, men regner det ikke for umagen værd at bekæmpe os".

Noget kunne tyde på, at saltet har

ERFARINGER OM GUDSTJENESTENS RESTAURERING

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET

JEG har længe tænkt på at skrive temmelig udførligt om dette æmne – ikke som udtryk for overlegen bedreviden, men i form af en broderlig deling af erfaringer. Der er to grunde dertil: Den ene er min undren over, at præstebrødre i den kirkelige fornyelse undertiden synes i så beskednen grad at udnytte de muligheder til gradvis restaurering, vi i virkeligheden har. De lavkirkelige er ikke nær så bange for at "lave om". Den anden grund er min fornemmelse af, at andre brødre kommer i vanskeligheder, der måske kunne være undgået. Bag alt, hvad jeg skriver i det følgende, skal der dog være det forbehold, at der i visse sogne kan gøre sig særligt vanskelige forhold gældende, så de i det følgende omtalte erfaringer ikke slår til.

Lad mig begynde med nogle helt principielle bemærkninger angående forholdet til menighedsrådet. Generelt kan det fastslås, at man skal blande rådet ind i dette så lidt som muligt; måske de 95 % af restaureringen kan gennemføres helt uden om dette råd. Mange præster har simpelthen været med til at ødelægge menighedsrådene

mistet sin kraft!

Det får en til at tænke på slutningsordene i domkirkespillet "Sct. Laurentius"; ordene, forfatteren her lægger djævelen i munden, er af næsten profetisk klarsyn:

"Men jeg skal stadig stå ved siden af dig ved kirkens grund og rokke pillerne. Og af mit skød skal der altid vokse afkom MED ANDRE NAVNE for at hjælpe mig – at ryste kirken sekel efter sekel! Hver gang den vakler, får jeg nye kræfter, og hvert et øjeblik den står, er strid".

ved at vænne dem til at skulle snakke med, hvor det slet ikke var nødvendigt. Man gør egentlig to fejl ved at spørge menighedsrådene for meget: Dels ydmyger man sine medmennesker unødigt ved at spørge om deres mening, hvor de ingen mening kan have! Og dels kan man bringe dem ind i unødvendige fristelser til magt. Derimod spørg dem til råds på alle ydre områder, hvor de virkelig har forstand på tingene, så tror jeg, at visse psykologiske mekanismer går igang, så det bliver naturligt for dem, at der er andre områder, hvor præsten mere er inde i sagerne!

Men kommer det direkte til strid med menighedsrådet om gudstjenestens ordning, er der det ejendommelige ved det, at i hvert fald en højkirkelig præst – hvis han da har kræfter til at gennemføre det – vil kunne sejre tilsidst!

Selv om rådet skulle kunne tvinge præsten til at opgive indførelsen af et par liturgiske tekster, så der ikke siges eet ord ud over ritualet bag i Salmebogen, vil præsten kunne blive "sejrrherren". Også med dette ritual vil præsten kunne fejre en messe, så modstandere af højkirkelighed i menighedsrådet må se deres nederlag i øjne-

ne, for nu kan messen være meget mere høj Kirkelig end før! Det er nemlig en gammel erfaring, at "rubrikkerne", d. v. s. selve udførelsen kan tale stærkere end liturgiorden. Ingen kan hindre præsten i at bruge messedragter – bruge alba på prædikestolen – bruge knæfald under konsekrationen og andre steder – eller at bruge korstegn, hvor han vil – eller bede "stillebønner" i massevis – eller bruge epistel- og evangelieside ved læsningerne. Ingen kan hindre ham i at bruge messesang fra begyndelsen til enden, lade Credo synge, bruge Halleluja-vers og iøvrigt udnytte Salmebogen, så messens præge af lovsang og glæde ikke er til at blive fri for. Ja, han kan også indføre Kyrie og Gloria, uden at man kan røre ham, ved blot at lade synge halvdelen af nr. 364 og et vers af nr. 360.

Kort sagt: Menighedsrådet vil blive den lille i en sådan strid! Det ville måske hindre præsten i at indføre blot to ekstra bønner ud over det officielle ritual; mere drejer hele balladen sig ofte ikke om; men nu var det blevet meget værre. Man vil komme på sine grædende knæ og tilbyde ham de par udvidelser med hensyn til liturgiens tekster, man nægtede ham, hvis blot han til gengæld vil "spare" lidt på rubrikkerne!

DET SYNLIGE

Men hvorfor ikke søge at undgå en sådan konfrontation? Netop ud fra det lige omtalte, at "rubrikkerne", udførelsen kan virke så voldsom på mennesker, der ikke er vant dertil, kan et almindeligt princip i et restaureringsprogram være at spare lidt med hensyn til det, man kan se! Lad mig blot nævne en lille ting: Jeg ved noget om, at det at bruge alba under hele tjenesten, altså også på prædikestolen, kan føles meget mere "generende" for en menighed end et par ekstra bønner i nadverliturgien. Til det sidste vil almindelige kirkegængere bare sige: "Nå, sådan bruger han det altså!" De

ved jo godt, at forskellige ting er lidt anderledes, når der er en vikar i embedet. Det med albaen føles "sært"; – "det er så anderledes hos os end i andre kirker". Selv ville jeg da helst altid bruge denne dragt; men jeg bruger den på prædikestolen ved alle mulige højtider; det er der tradition for i vor kirke; så er den med til at markere den særlige gudstjeneste, hvad folk godt kan forstå.

Nu kunne præstebrødre ganske vist med rette indvende: "Hvorfor så ikke bruge 'det synlige' for fuld udblæsning, når det høj Kirkelige netop kommer så stærkt frem på den måde?" Dertil vil jeg svare, at det nok især er det provokerende, der kommer så stærkt frem ad den vej; men her mangler det pædagogiske, ordenes, altså de liturgiske teksters oplysning om, hvad meningen med "det synlige" er! "Rubrikkerne" giver vanskelig mening for andre, hvis ikke teksterne får lov at følge med; derfor er det nok trods alt klogt at spare lidt på dem.

Et andet almindeligt princip er, at man ikke ulejliger menigheden unødvendigt med hensyn til dens deltagelse i liturgien, f. eks. at skulle rejse sig op, når Gloria synges eller under Sanctus. Det er uklogt at forlange særlige "adfældsregler" for menighederne; her kan også lavkirkelige præster komme i vanskeligheder, når de f. eks. finder på at kræve, at menigheden skal blive siddende under postludiet – eller finder på andre ting. Ingen skal kunne bestemme, hvornår præsten ønsker at knæle; men så skal præsten også passe på ikke at bestemme, hvad menigheden skal gøre!

Eller vil man indføre Kyrie og Gloria ved blot at bruge de to nævnte salmer, er det klogt, hvis præsten måske i adskillige år selv synger hele sætningen: "Ære være Gud i det højeste o. s. v." og ikke tvinger menigheden til at synge sidste halvdel af bibelverset. I stedet beder han kun menigheden om at synge det kendte vers: "Vi love, vi prise og takke dig..." (nr. 360, 2); un-

der den forrige præst var man jo vant til at skulle synge andre enkeltvers hist og her i gudstjenesten. Ved Kyriet skal man endelig ikke bruge den ukendte melodi til nr. 364, men snarere bruge den fra Prøveritualbogen. Den er i forvejen delvis kendt i menigheden, idet noget af den bruges i radioens morgenandagt; også ved transmissioner af radiogudstjenester er det oftest den, der bruges de steder, hvor man har indført Kyrie og Gloria, f. eks. i domkirken i København, hvis gudstjeneste endda efter en eller anden gammel bestemmelse skulle være norm for gudstjenesten i det øvrige land! Tilsvarende kan præsten synge hele Helligsangens de første år; når menigheden en dag er blevet kendt med melodien, kan man lade degnen synge med – og så er menigheden med aldeles konfliktløs.

Helt det samme gælder indledningen til Præfationen, messens oldkirkelige lovprisning. Hvorfor ikke nøjes med, at præsten synger den indledning, vi har i 1912-ritualet: "Opløft eders hjerter til Herren, lad os prise hans navn". Jeg ved da godt, at den klassiske vekselsang på dette sted går helt tilbage til Jesu egen gudstjeneste i Israel; men selve "sagen" er dog det, der kommer efter dialogen. Det er den, vi vil lære menigheden, så den kan opleve, at den hellige nadver farves af hele kirkens år, og at vi der er i fællesskab med hele Guds menighed i Himlen og på jorden. Det vil også være klogt måske i flere år at nøjes med kun een præfation.

TAGE SIG GOD TID

Hermed er vi på vej over i et tredje princip med hensyn til restaurering af gudstjenesten: altid at gå langsomt frem, tage sig god tid. Ret forstået har kirken altid god tid! Men kan man have sit mål for øje – have en tydelig plan for dette arbejde, er det en meget stor glæde at opleve den skridtvise opbygning af messen. Når blot man ved, at der stadig sker noget, behøver man

ikke at være utålmodig.

Af egen erfaring ved jeg, at den klogeste start, man kan gøre, allerede kan ske i den første messe, man har i sin menighed. Opgiv derfor at fejre nadver på selve indsættelsesdagen, hvor der sker så meget andet. Allerede ved den første messe bør man resolut ændre rækkefølgen i det autoriserede ritual, så det hele bliver meningsfyldt: "Opløft..." – Helligsang – "Opstandne Herre..." – Konsekration – Fadervor – Agnus Dei. Så er man klar til en skønne dag – måske ad åre – at indføre en præfation, – til en dag at erstatte "Opstandne Herre..." med en anden konsekrationsbøn og flytte den førstnævnte hen som forberedelsesbøn lige før uddelingen. – Har man selv skrevet disse ting tydeligt ned på karton og givet organisten det med ord i denne retning: "Sådan er jeg nu vant til det; det er jo kun en bagatel..." – så hører man aldrig eet ord derfor. Alle venter alligevel, at det bliver lidt anderledes hos den nye præst. Der kan også være andre små justeringer, der kan ordnes med det samme eller de første søndage, f. eks. forgængerens private opfindelser hist og her, som egentlig er overtrædelser af den officielle liturgi. Vi kan ligefrem begynde med at være ekstra lovlydige! – f. eks. ved at bruge messeklæder eller bruge dem også i formessen. Der er biskopper, der udtrykkeligt har sagt, at en sådan ændring af rækkefølgen ikke er værd at tale om.

Men efter denne start skal man tage ekstra god tid, så folk tænker: "Ham denne høj Kirkelige præst, vi har fået, er da ikke slem med at lave om!" Inden man indfører det sungne Credo, skal man lade konfirmanderne synge det i hver time – også de følgende hold; det kan de vældig godt lide. Synge det ved nogle menighedsmøder eller lignende lejligheder – få hele konfirmandholdet anbragt på de øverste bænke, så "premieren" går fint. Indførelse af noget nyt bevirker meget lettere kritik, hvis fremførelsen af det virker usik-

ker, måske ubehjælpssom. Det er meget vanskeligt for de få kritikere at komme igennem med en klage, hvis de nye ting allerede "går" godt i menigheden, ja er accepteret i praksis. - I løbet af et halvt års tid kan man have indført det sungne Credo, tror jeg. Vil man indføre Kyrie og Gloria, skal man lade konfirmanderne lære det først; ofte har jeg brugt det i morgenbønnen med dem - hold efter hold.

PRÆFATIONEN

Jeg har nævnet, at det vil være klogt i begyndelsen kun at bruge een præfation. Her er vi i dag så heldige midt i Liturgikommissionens rædsler at finde godkendelse af den ene præfation, der var i Dansk Kirkesangs højmesseforslag, og som i Prøveritualbogen var foreslået som Trinitatistidens præfation, en meget rig lovsang for skabelsen. Det vil sige, at enhver skulle i dag kunne indføre denne præfation uden videre vrøvl, men selvfølgelig kun på prøve! Hvis man indfører denne korte lovprisning i selve det officielle 1912-ritual, kun reciteret, altså uden samtidig at kræve, at menigheden skal lære en ny melodi, tror jeg ikke engang, det er værd at spørge menighedsrådet om denne - for andre at se - lille bagatel. Men man kan også tage det op i et menighedsrådsmøde, hvor man fortæller om "den lille grønne prøveritualbog" af 1973. Man kan oplyse, at man slet ikke er interesseret i alle disse omlavninger, som der foreslås, ja at man netop vil bevare kirkens gamle gudstjeneste (og det er bogstaveligt sandt). På pædagogisk vis kan man understrege alle de gale ting i dette forslag. Man kan berolige medlemmerne med, at der kun er denne ene ting, som er fælles for alle lutherske kirker, og som har tradition i vor egen kirke, man ønsker at benytte. Man kan også oplyse om, hvordan denne lovsang for skabelsen hørte med til den takkebøn, Jesus selv bad den første skærtorsdag. - Er stemningen god og positiv, hvad jeg er vis på den oftest vil

være, kan man ud fra Prøveritualbogen vise, hvordan den tilsvarende lovsang kan lyde, når vi fejrer nadver i julen, påsken og pinsen. Så er man forberedt på det, hvis præsten ved disse lejligheder går dette skridt videre. I flere år brugte jeg selv denne udvidelse kun ved højtiderne; ingen kan nemlig krumme et hår på vores hoved, hvis vi gør det lidt anderledes ved særlige festgudstjenester. Men i dag med udgivelsen af "den lille grønne" kan vi i stedet for begynde med den almindelige søndagsmesse. Husk dog at få præfationen rettet i overensstemmelse med Prøveritualbogens form, for i "den lille grønne" har man præsteret det fantastiske at stryge ordene "din menighed i Himlen"; det må disse herres altså ikke tro på! I virkeligheden skulle den bogs kætterier give os frihed til ikke længere at holde os tilbage med at indføre noget af arven fra den rette tro.

Jeg har nogle gange understreget, at vi må gå pædagogisk frem. Jeg er overbevist om, at, som vore menigheder er i dag, vil det være klogere i løbet af en årrække at indføre Prøveritualbogens præfationer samt indledningen og afslutningen dertil, end dem fra Theologisk Oratoriums højmesseforslag. Deres mere jævne udtryksform er bedre at starte med; selv hos velvillige præster har jeg mødt en fremmedhed overfor Oratoriemessens "barokke" udtryk - som vist slet ikke er barokke, men udtryk for oldkirkens overstrømmende glæde. Personlig kan jeg bedst lide Oratoriemessens form (og melodier); men den kan være en for stor mundfuld at sluge for andre. Man kan f. eks. tænke på dens tale om keruber og serafer; når man næsten ikke mere tror på engle overhovedet, var det så ikke bedre at begynde med det jævne ord "engle" i Prøveritualbogen og lære menighederne om deres virkelighed?

Jeg føler trang til at meddele en erfarer mere. Det kan fornemmes overvældende fremmed for en menighed

pludselig at få en præst, der "messer" hele liturgien; det er måske 50 år, siden den har haft en præst, der overhovedet messede. Her kan en ikke-højkirkelig præst, der bare er en stor "sangfugl", støde menigheden meget mere end vi højkirkelige, der kun messer dele af liturgien. Jeg har altid følt det stærkt, at denne "messen" fra ende til anden kan virke kunstig - som en maskine, der går. For mig står det sådan, at konsekrationsbønnen samt indstiftelsesordene ikke bør messes, heller ikke "Opstandne Herre og Frelser", når den bruges som den stilfærdige forberedelsesbøn kun beregnet for nadvergæsterne. Fadervor messer jeg heller ikke, men det er måske en fejl. Jeg messer heller aldrig læsningerne; ikke mindst for missionsfolk føles det mærkeligt at synge Guds ord. For mig virker netop denne skiftet mellem læsning og "messen" smukt og levende. Man viser her også et frisind i modsætning til de præster, der aldrig vil messe. Egentlig er det helt ulogisk, at menigheden skal synge et svar til en præst, der ikke selv synger; så burde det hele være læst - også menighedens svar.

Jeg har nævnet den vigtige ting, der hænger sammen med dette at tage sig god tid i restaureringsarbejdet: at alt er forberedt, så man kan det! En anden god regel, man skal bestræbe sig på at følge, er, at man meget nødt må gå et skridt tilbage; dette vil de få kritikere altid opfatte som en svaghed. Jeg har en ting mere i samme forbindelse: Spørg aldrig nogen i menigheden, om de synes om de små ændringer, der er sket! Man frister dermed direkte til et svar, der kan virke nedslående på en selv; men vi skal hellere samle på de mindste frivillige bemærkninger om, at "det var en festlig gudstjeneste" eller lignende. Det er godt at smide den slags i hovedet på dem, der måske kritiserer: "Det er da mærkeligt, for mange synes da, det er så festligt, og man syn-ger så godt med...."

TO FORMER FOR GUDSTJENESTE
Jeg har et sidste forslag, som kan være med til at afværge kritik i sognet: Selv om det kan lyde u-højkirkeligt, vil jeg fraråde præster at indføre messe hver søndag i begge kirker, hvis ikke man har været vant dertil. Jeg tænker især på 2-sogns pastorater; men der bør selvfølgelig være een messe hver søndag i pastoratet. Selv i de bedste sogne er der sjældent åndeligt behov for mere, ja jeg mener, at det direkte er værdifuldt, at der er to former for gudstjeneste i sognene. Mange vil være mere hjemme i den enkle prædiktetjeneste, de søgende f. eks. Men hermed kan man også lettere få mulighed for at restaurere selve messen, idet vi kan lade den anden tjeneste være lige så jævn, som man altid har været vant til det (med tiden kan man dog også "pynte" lidt på den). Ingen kan derfor sige med rette: "Ja, den præst vil lave det hele om". Nej, det er højst hveranden gudstjeneste, han foretager nogle små ændringer i. Har man kun eet sogn, kan man endda have messe hver søndag, men kun hveranden søndag "med fuld udblæsning"; den følgende søndag kan præsten være i sort og bruge den jævne liturgi. Har sognet i slægtled været vant til det sidste, vil det være en god måde at gå menigheden i møde på. Jeg har selv prøvet det i en årrække, og den festlige tjeneste - Prøveritualbogens, som menighedsrådet havde godkendt - sejrede klart over hensyn til tilslutning! Her ved beviser man et frisind, som de lavkirkelige ikke har, og man afvæbner eventuelle kritikere i sognet, for ingen kan beskyldes en for at "hænge sig i alle disse ydre ting".

SUMMA

Lad mig tilsidst prøve på at opsummere de dele af en restaurering, som en højkirkelig præst skulle kunne indføre indenfor de folkekirkelige rammer, når man blot lader det tage sin tid: 1) Udrensning af tilfældige "liturgiske" salmevers. 2) At nøjes med to tekst-

læsninger og foretage dem fra alteret er nu tilladt efter "den lille grønne". 3) At udelade den 3. salme synes også at være tilladt. Det er en helt overflødig salme, der typisk nok heller ikke hører til den vesterlandske messe. Organisten kan spille nye melodier, medens præsten tager messetøjet af. Synger man "Lad verden ej" efter Credo, har man også tid nok til at komme på stolen. 4) Det er også tilladt at udelade Fadervor på prædikestolen, når der er messe eller dåb. 5) Kyrie og Gloria kan som nævnt tages fra Salmebogen. 6) Een god præfation er nu tilladt. 7) Kirkebønnen kan bedes fra alteret. Jeg vil dog pege på, at denne flytning for menigheden vil føles langt mere fremmed end en kort udvidelse af nadverritualet. Selv synes jeg ikke, at det er umagen værd at flytte den; på prædikestolen fornemmer jeg, at det kan være lettere ved visse lejligheder at flette lokale og aktuelle ting ind i den ellers faste kirkebøn. Præsten kan jo selv bede andre forbønner i stilhed under Canon. 8) At der er frihed til messehagler i alle farver er jo en selvfølgelighed, noget vi aldrig skal spørge

om; vi skal blot ikke kræve, at menighedsrådet skal betale dem! 9) Endelig er der alt det øvrige, der har med "rubrikkerne", messens udførelse at gøre, hvor jeg blot mener, at man skal fare varsomt.

Man kunne måske indvende, at jeg intet har sagt om forholdene, hvor der er flere præster. Dertil vil jeg blot svare, at kan kollegerne blot blive enige om en bedre rækkefølge i selve nadvermessen, vil den højkerkelige præst med tiden kunne gennemføre sine "udvidelser", uden at det vil være til gene for organist og menighed. På sådanne steder har man endda den store fordel, at organist og kor ofte vil være henrykt for at få opgaver, som netop vi kan give dem.

Nu håber jeg blot, at læsere, for hvem alt dette er selvfølgeligheder, vil bære over dermed; det er skrevet for de andres skyld.

*

P. S. Visse supplerende oplysninger og erfaringer har jeg skrevet om i et par mindre artikler her i bladet - bl. a. i nr. 1/1969 og nr. 3/1971.

FRA ET KLOSTER I ROM

- ET BESØG HOS EN DANSKFØDT BENEDIKTINERPATER
AF PASTOR VAGN HERSTED, SKOVLUNDE

I 40 ÅR har jeg været benediktinerpater, og ikke eet år har jeg fortrudt. Sådan siger en dansk-talende benediktinerpater til mig i Rom. I det store kloster, der ligger et stykke vej fra Vatikanet, bor han det meste af året nu og er en sjælden gang i Danmark.

Jeg er 65 år og kendt for min hvasse tune, men, tro mig, jeg lever et gudfrygtigt liv. Jesus Kristus er min Herre, og jeg længes efter at lukke mine øjne og se ham. De må ikke misforstå det. Jeg er ikke livstræt, men vil bare vise Dem min fortrolighed med døden. Det er de færreste, der er nået så vidt i dag. Stadig føler jeg opga-

verne flyde til mig for at blive løst.

Klosteret har plads til 50, men der er nu kun 20, hvoraf den yngste er 65, - og det er mig, ler pateren, der ikke ønsker sit navn frem eller sin adresse. Hvis det sker, siger han, vil folk komme i tide og utide, og det er ro, jeg ønsker.

Fra klosterets flade tag er der en betagende udsigt over Rom med Albanerbjergene og Sabinerbjergene i det fjerne. I klart vejr kan man se vinduer i huse 60 km væk. Rom er noget helt for sig selv med sine kirker, hvis tårne og kupler man ser et ual af.

Der er 2000 kirker i Rom, siger pateren. Af disse er de 700 åbne, hvilket

vil sige, at 1300 tilhører ordenssamfund, der lever et gudstjenesteliv uden offentlig adgang.

Men sekulariseringen er ved at gøre sit indhug også hos os. Vi mangler kald. Vort hus er for stort. De unge vil ikke bo i store palæer som vort. De søger små huse og små kommuniteter, hvor 8-10 stykker bor, og hvorfra de dagligt passer et arbejde i byen. Pengene går i fælles kasse, og de har fælles tidebøn og messe hver dag.

På mange måder lever vi ens. Her i klosteret er en professor, en anden arbejder på et kontor i Vatikanet, men størsteparten af os er beskæftiget i vort eget bibliotek. Paven har overdraget os at samle alle de ældste vulgata-tekster og bearbejde dem videnskabeligt. Der ligger 25 års arbejde bag os nu, og et digert flerbindsværk foreligger, men endnu er vi ikke færdige. Selvom man mange steder bruger den autoriserede oversættelse af den græske grundtekst, er vort arbejde ikke spildt. Det har altid videnskabelig interesse, - nu og i fremtiden.

Men jeg er chokeret og bedrøvet over den katolske kirkes liberaliseringsproces. Se, i Rom går kun 10 % af alle præster med romersk flip. De andre går rundt klædt som den almindelige menneskemasse. Sålænge de går med sort eller mørkeblå trøje eller skjorte, kan jeg følge dem, men kommer en med gul skjorte, har jeg svært ved at følge med.

Jeg så en præst gå ind i biografen forleden. Det må han naturligvis gerne, men jeg så en anden komme ud fra en natklub. Der er ting, man ikke gør med romersk flip, og der er ting, man lettere gør uden, især når man bor alene og føler sig alene efter selskab om dagen eller aftenen.

En skønne dag vil paven være nødt til at stramme alt igen, det er jeg vis på. Både beklædningsmæssigt og med hensyn til kirkens sprog.

Da jeg kom til Rom for 40 år siden, skete alle forelæsninger på latin, og alle præsteseminarier i verden sendte

deres bedste folk til Rom i 3 år for studier. Det gør de ikke mere. De enkelte bispedømmer prøver at holde deres folk fra Rom. - Det er takken Vatikanet har for indførelse af messen på modersmålet.

Det skete for nogen tid siden, at paven lod sig vise i jakkesæt. Det skete kun denne ene gang. Protesterne var for mange, og selv synes jeg også en grænse var overskredet, som ikke burde have været det.

Gejstlige bør ikke skjule deres identitet. Biskopper, kardinaler og pave sidst af alle.

Måske er jeg lidt gammeldags, fortsætter den danske pater. Jeg ønsker stadig messe på latin, moralnormerne holdt af gejstlige og kristne, og et liv med Gud ført tålmodigt, fromt og enfoldigt.

Desværre forudser jeg, at vi under den næste pave både får kvindelige præster og gifte verdenspræster.

I Rom er situationen som i København. Sekulariseringen breder sig. Der er stærk hetz mod kirken, og ateistiske, ofte kommunistiske kræfter, går i spidsen. Uvidenhed om det kristne budskab er enorm. En stor del af Roms indbyggere kysser Peters fod i Peterskirken. Det er deres kristendom. Men over halvdelen gør ikke engang det. En undersøgelse, der ganske vist er 25 år gammel, viste, at 4 % af Roms mænd gik i kirke hver søndag, mens 40 % af alle kvinderne gjorde det. Det mærkelige er, at de kommunistiske mænd trods deres politiske og religiøse ateistiske holdning alligevel ønsker, at familiens kvindelige medlemmer går til messe. De tal holder ikke mere. Det er klart.

90 % af alle børn bliver døbt. De højtidere, som de fire sakramenter dåb, firmelse, bryllup, de syges salvelse og dermed begravelse giver, er kirkens. Ligeså jul, påske og pinse. Pateren drager med et skuldertræk sammenligning til den danske folkekirke.

Biblioteket i klosteret er enormt. Der er tusinder af bind placeret i reo-

ler i flere etager. Adskillige af bøgerne er skænket af Vatikanet. Andre er tilfaldet testamentarisk. Der er bøger iblandt af umådelig værdi. For eksempel er der et digert værk om græske kirkefædre, som er uerstatteligt på grund af sin egenart og ælde.

Der er ca 10-15 læsepulte ved de store vinduer. Alt, også reoler, er bygget simpelt og spartansk. Det centrale for benediktinere, også tilbage i tiden, er bøger og de rå arbejdsborde. Under de vilkår arbejder benediktinere i dag og har gjort det tilbage i tiden. Det er ved bogen og bønner benediktineren tjener Gud. Væggene i biblioteket og gange er uden udsmykning af nogen art. Kunsten har ikke fået indpas i dette puritanske kloster.

Jeg læser ingen aviser, ser ingen fjernsyn og hører ikke radio, siger benediktinerpateren med et charmerende smil, der afspejler ro og indre balance. Jeg lever totalt afskåret fra al det nymodens udenfor. Og jeg er måske lykkeligere end familien på hjørnet, hvor de nu dårligt har tid til at passe familie og børn for det fjernsyns skyld. Det forbandede fjernsyn. Det gør folk tomme, selvom de tror, det er lykken.

Mærkeligt er det iøvrigt, at der er flere eneboere i bjergene heromkring. Det er noget nyt og er en reaktion imod vor tid.

Kirken er som klosteret bygget uden stor pragt. Der er plads til en menighed på 2-300. I koret er der korstole, hvor de 20 benediktinerbrødre dagligt samles seks gange om dagen til tidebøn. Benedikt foreskrev syv gange, men det er blevet til seks i dag. Der begyndes klokken halv seks med matutin, dernæst i løbet af dagen prim, sekst, non, vesper og completorium. Det er sammenlagt 1 1/2 time, brødrene er fælles om i bøn, synger Davids salmer, har læsninger fra GT, NT og kirkefædrene. Desforuden kommer den daglige messe, som de hver især skal læse, og den fælles højmesse klokken 10.

Vi er lærde her i klosteret. Und-

skyld mig. Men alt foregår på latin. Alle forstår det. Alle læser det. Alle skriver det. Derfor er det opbyggeligt hver gang for os, vi har tidebøn og messe.

Og for at sige det uden omsvøb. Davids salmer har jeg læst seks gange dagligt i 40 år. Jeg bliver aldrig færdig med dem. Stadig finder jeg nye dybder i dem. I kan tage alt fra mig. Min kutte, mine sko og strømper, hvad der er hovedbestanddelen af min ejendom. Men tag aldrig fra mig breviarret og bibelen.

Hils mine danske venner i folkekirken og sig: Hvis den danske præstestand som helhed blev forpligtet på daglig tidebøn og messe og bibellæsning i et omfang som en katolsk præst, ville megen diskussion falde til jorden om fromhedsliv og ret forståelse af Guds mening med os.

Selvfølgelig skal en præst leve sit liv med Gud dagligt gennem bøn og læsning i den hellige skrift. Selvfølgelig skal en præst leve som evangeliet forkynder. - Gør han det, bliver han respekteret. Evangeliet får kraft, og der bliver menighed. Al vej væk fra evangeliet, fra bibel og bekendelse er vej væk fra Gud. Vi må holde fast.

Cellen, som en munk af 1975 bor i, er uden farve og inspiration. Der er et skab, et skrivebord, to stole og en seng at sove i. En dejlig seng, siger pateren med et smil. Ingen billeder er det tilladt at have på væggene. Kun bøger i et skab.

Jeg er det lykkeligste menneske i verden, siger pateren. Jeg kan lukke min dør, og som De kan se, er jeg straks alene med min Gud og mig selv. Det er de bedste øjeblikke, jeg har.

Jeg skal sige, hvor jeg går hen. Jeg skal bede om penge til sko og tøj. Jeg er det frieste menneske i verden, selvom det ser bundet ud. Jeg ejer intet. Kun minderne om min familie har jeg og minderne om besøg hos mine gode venner i Danmark og deres hos mig. Og så har jeg det værdifuldeste: Mine brevvenner overalt i verden. Dem of-

rer jeg megen tid på og nyder det.

Spisesalen er 10x20 meter og minder om en lille kirkesal. Langs væggene er der svære faste bænke, og foran disse står med mellemrum 10 kraftige egetræsborde i dansk almuestil.

Midt for den ene langside er der en "prædikestol", som den kunne findes i enhver dansk landsbykirke.

Herfra læser vi på skift under hvert måltid. Litteraturen er varierende, men altid lodig, siger pateren, og efter gammel skik er der tavshed under måltidet.

Vi var gået gennem korridorer og gange og stod så i det fri. Her er haven, klosterhaven, siger pateren. Den er tilgroet og lidt uplejet. Vi har måttet leje den ud, da vi alle er for gamle, og ingen kan passe den. Om få år bliver den eksproprieret. Kommunen tager den til vejbane.

Verden kræver sin ret og tager den. Vor Herre kræver sin ret af os og får den.

Vi må overfor en verdensomspændende sekularisering stå sammen om bibel og bekendelse. Men glem ikke, at pavens primat og bud giver mit livs offer mening. Det gør ikke noget, jeg siger det til slut efter 40 år i en klostercelle.

Med disse ord lukkede pateren døren bag mig. For ham til en genoprettet stilhed. For mig til et Rom i støj af biler og busser.

Som undernote og kommentar til den kirkelige situation i Rom vil jeg gerne tilføje resultatet af nogle undersøgelser, jeg foretog i Sorrento, en by beliggende ca 50 km syd for Napoli. Undersøgelsens resultat er fremkommet efter samtale med fastboende på stedet og må være behæftet med en fejlmargin til begge sider af det anførte.

Sorrento har ca. 18000 indbyggere. Der er 18 kirker og 40 præster. Hver søndag går ca 1000 fast til messe, og ved højtiderne gør op mod halvdelen af indbyggerne det. Der er hver dag messe formiddag og eftermiddag i alle kir-

ker, og der er menighed altid.

Noget kunne tyde på, at stor kirkelig aktivitet og mange præster betyder større fast menighed.

Til sammenligning har Skovlunde ved København 18000 indbyggere, een kirke, tre præster og i snit tre kirkelige handlinger pr uge. Af de 18000 indbyggere går knap 100 fast til højmesse, mens vi har ca 800 juleaften.

Mon vi i Danmark overhovedet har præstekapacitet nok til at få evangeliet formidlet tilfredsstillende?

Søren Ruager: Guds rige og Jesu person. Teologiske Studier bd. 3. Aros 1975. 212 sider. 60,- kr.

SØREN RUAGERS licentiaatafhandling om Guds rige og Jesu person (kunne den ikke have gjort det ud for en doktorafhandling?) er en usædvanlig stor landvinding for den nytestamentlige forskning. Bogen, som er tyngt af et stort noteapparat - som de, der ikke med det samme vil gå litteraturhenvisningerne efter, dog med god samvittighed kan overspringe størstedelen af - er i et let læseligt sprog, hvad man just ikke er forvænt med i nutidig dansk teologi, og derfor er den i stor udstrækning let tilgængelig også for andre end teologer af fag. Den er behagelig fri for den gængse fråsen med teologiske fagudtryk. Bogen burde også foreligge på et af hovedsprogene.

Som det fremgår af titlen er undersøgelsens emne, om Jesus blot var den, der bragte bud om, indvarslede Gudsriget, eller om han selv var den, der kom med det, den det beror på, og, om så var, i hvor høj grad han var sig denne gudgivne rolle bevidst. Gjorde Jesus kun krav på at være en lærer og profet, eller anså han sig selv for at være "den, som kommer". Messias - Kristus, Guds søn, Davids søn, den gædefulde Menneskesøn, den himmelsend-

te ypperstepræst, eller hvad hans samtidens jødedom ellers kendte af højhedstitler som betegnelse for en ventet frelser fra Gud?

Som bekendt har en yderligtgående og indtil midten af århundredet toneangivende kritisk forskning – med R. Bultmann som det store navn – i vide kredse bragt den opfattelse til sejr, at Jesus kun skulle have forkyndt Gudsriget, men ikke have anset sig selv for dets bringer – en rolle, der først skulle være blevet tillagt ham af "Urmenigheden", der så skulle have ændret og udvidet den oprindelige overlevering om Jesu ord og gerninger så meget, at evangelierne, som vi kender dem, ikke viser os den historiske Jesus, men det billede, som den første menighed digtede af ham.

Dog indrømmer Bultmann, at selve de "ægte" Jesusord og -gerninger er af så væsentlig betydning for det rige, Jesus talte om, at det faktisk og sagligt kommer til at bero på ham og handle om ham selv med, men altså uden at det stod ham selv klart, og uden at han selv gav udtryk for det.

Der er ikke så få præster, der på dette spinkle grundlag har kunnet etablere en slags præstegerning og stabile en kristusforkyndelse op med et vist kirkeligt anstrøg, som så kan støttes af salmer, der supplerer, hvad menighederne måtte savne. Men hvad nyalmen, både den brede akademiske og hele resten, angår, er det som med al anden videnskabelighed, at forrige generationers uholdbare forskningsresultater nu er sivet dernet og herfra udråbes som videnskabens sidste ord. Nu kan alle rive Kirken i næsen, at Jesus ikke har optrådt som Guds Søn, men det bare er noget, som "Paulus" og Kirken har gjort ham til. Indpodning af videnskabelige vrangforestillinger i den almindelige bevidsthed, være sig abenestammingslære, være sig bibelske teorier, kræver ofte generationer. Men selv om det skulle tage lige så lang tid at trænge dem ud igen, efter at deres uholdbarhed er blevet påvist,

er et arbejde som Ruagers af uvurderlig betydning.

Ved en udførlig gennemgang af overleveringen i de tre første evangelier, med Markusevangeliet som grundlag, påvises stykke for stykke, at Jesu ord og gerninger, enten det siges direkte eller ej, er gennemtrængt af den forudsætning, at Jesus opfatter sig selv som det Gudsriget og dets komme beror på, ja, at det hele er en illustration til Jesu rolle som "Messias" i form af billeder og begivenheder. Hele den evangeliske beretning forstås kun ret som een lignelse om Gudsriget, men også om den, der bringer det.

Naturligvis er Ruager ikke blind for, at hele den foreliggende overlevering ikke kan gå tilbage til Jesus, men rummer omredigeringer og udvidelser, der afspejler den første menigheds situation og interesser. Der er menighedsdisciplin og -formaninger, hednigmissionens problematik og refleksioner over Jesu eget folks forkastelse af ham. Eksempler på det er udlægningen af sædemandslignelsen, slutningen på lignelsen om vingårdsmændene, der til kongesønnens bryllup, der må være omarbejdelse af lignelsen om den store nadver. Ligeså har mange ægte Jesusord fået tilføjelser og/eller en ny drejning.

Men med desto større ret kan forfatteren derfor ironisere over forskere, der vil se størstedelen af evangelierne som et produkt af Urmenighedens skabende ånd. Hvad er dette dog for videnskab! For det, der kan vides om Urmenigheden, er jo uendelig lidt mod hvad selv den mest kritiske forskning mener at vide om Jesus. Har Urmenigheden og Paulus opfundet Kristendommen, må det da også være solstrålerne, som har frembragt solen.

Som flere nyere forskere allerede har påvist, fastslår Ruager – blot mere konsekvent og omfattende – at det er om Jesus selv, hans lignelser handler om, om den modtagelse, han får, de kår hans virke er undergivet, den frugt, som det vil bære, den skjulte

guddomsagt, der trods modstand og miskendelse fra folket og deres leders side findes i det, som Jesus har begyndt og vil føre til sejr tilsidst. De undere og velgøringer, der bebuder det rige, som Jesus taler om, er jo virkede af ham selv, og han er sig selv bevidst som frelseren fra Gud, men adskiller sig fra den Davids-Messias, som folk havde i tankerne, derved at han gav adgang til riget for syndere, fattige, udstødte og urene. Ja, når børnene kom til Jesus og tog imod ham, var det det samme som at tage imod Guds rige og komme ind i det, hvad den rige, unge mand også ville have gjort, om han havde fulgt med Jesus.

Også ved måltidsfællesskabet, hvori Jesus også inddrog nogle, som andre ikke ville have med at gøre, foregreb han glæden i Guds rige.

Ved at udvælge sig tolv apostle gav Jesus tilkende, at han selv var herskeren i det nye tolvstammefolk, det nye Israel og stifter af Kirken, det nye gudsfolk. Som Menneskesønnen i Daniels Bog 7, 13-14 får "magt, ære og herredømme over alle folk, stammer og tungemål, en evig magt, der aldrig går til grunde", således ved Jesus om sig selv, at han er given al magt, i Himlen og på jorden. Derfor vover Ruager her, som han selv og enkelte andre tidligere er nået frem til, at påstå, at Dåbsbefalingen rent historisk kan gå tilbage til Jesus selv – noget man jo mer eller mindre stiltiende var gået bort fra næsten over hele linien. Noget andet er, at menigheden også har bidraget til den endelige ordlyd af befalingen, således som den foreligger i Matthæus 28.

På baggrund af Deuterorjesajas frelsesforkyndelse og af senjødedommens apokalyptik og lære om de sidste tider har Jesus identificeret sig selv med en frelser ikke blot for jøder men for alle folkeslag.

Benægtelsen af at Jesus skulle have anset sig selv som Messias, bygger især på W. Wredes bog, *Das Messiasgeheimnis*, fra århundredets begyndel-

se. Wrede slutter af, at Jesus i det stof, som er overleveret af Markusevangeliet, ikke betegner sig selv som Messias, at han heller ikke har villet være det. Men da Markus tydeligvis har anset ham for at være det, mener Wrede, at evangelisten har løst modsigelsen ved at pådutte Jesus et ønske om at holde sin messiasværdighed hemmeligt indtil afslutningen af sit jordeliv.

I tilknytning til nyere forskning godtgør Ruager imidlertid på overbevisende måde, at Wredes teori er overflødig. Den vil løse et problem, som slet ikke foreligger. En persons messiasværdighed og -bevidsthed fremgår jo ikke af, hvor meget eller hvor lidt den pågældende udgiver sig selv for at være Messias, men må vise sig i indholdet af hans ord og gerninger. Når Jesus kun antydningssvis og da med den ret ubestemmelige "Menneskesønnen" præsenterer sig som den gudsendte, kan det skyldes, at han ikke vil hæfte for de national-politiske forventninger og den moralske partikularisme, som jøderne forbandt med de mere præcise og gængse messiasbenævnelser. Det måtte han distancere sig fra, da han jo var kommet for at kalde ikke på retfærdige men syndere, ikke for at være læge for raske men for syge. Han var den sagtmødige konge, hvis fremmarch tog sin tid med modstand og tilbageslag. Ikke noget visitkort, men hans tale og gerninger skulle vise, hvem han var og anså sig selv for, men kun for dem, der havde øjne og ører at se og høre med. Først da linen var løbet ud, og det endelige brud med folkets og dets lederes forventninger var uundgåeligt, da Jesus stod for rådet, var tiden inde for ham til at han kunne proklamere sig som Kristus, Guds søn, uden at blive misforstået.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at Søren Ruager med sin hævdel- se af Jesu selvbevidsthed bygger videre på andres arbejder og har modtaget inspiration fra mange sider, bl. a. Hej- ne Simonsen, Bent Noack, Sigfred Pe-

dersen og forskere fra de andre skandinaviske lande og fra England og Tyskland. Men den foreliggende afhandling er den mest alsidige, samlende og konsekvente behandling af emnet; og hvor Ruager griber tilbage til andres bidrag, er det med en selvstændig autoritet, en modenhed og kombinationsformåen, der forbløffer. Hvor andre spiller på een eller flere strenge, får han dem alle til at klinge.

Men det mest forunderlige er, at skønt meget af det fremførte fortsat kan diskuteres, og det jo heller ikke ville være godt andet, så møder man aldrig en påstand, hvor begrundelsen er uholdbar.

C. B. Hansen

Uwe Steffen: Jesus i dag. Lohses Forlag 1975. 56 sider. Kr. 15,00.

TITLEN på den holstenske provst, Uwe Steffens lille Jesus-bog er farlig, for så vidt som Jesus-billedet i vore dage skifter nær sagt fra dag til dag. Hvad der hævdes den ene dag, er allerede den næste eller i hvert fald næste år en forældet anskuelse.

Skønt Uwe Steffens bog altså ikke længere kan siges at være helt aktuel (den tyske udgave er fra 1972), er den af værdi, fordi den på en ganske kort plads giver et repræsentativt udsnit af de synsmåder, som beherskede debatten om den historiske Jesus i 60'erne og ind i 70'erne. Om nogle af Jesus-billederne gælder endvidere, at de ud-

gør en stadig tilbagevendende fristelse. Jeg tænker især på fremstillingen af Jesus som en revolutionær.

Derudover præsenteres vi for Jesus som hippie, som superstar og som black power-bevægelsens sorte Kristus.

Oversættelsen skyldes en ven af vort blad, professor W. Deckert, Strib. Så vidt jeg kan bedømme, er oversættelsen vellykket. En enkelt germanisme har dog sneget sig ind, når der i afsnittet "Jesus - i dårligt selskab?" tales om et "stikbrev" (= efterlysning).

Bogen egner sig i kraft af de korte afsnit fortrinligt som grundlag for studiekredsarbejde. Men når de forskellige Jesus-billeder har passeret revy, kan læseren ikke andet end glæde sig over Hebræerbrevets vidnesbyrd: "Jesus Kristus er den samme i går og i dag, ja, til evig tid" (13,8). Men da har bogen også haft en mission!

Søren Ruager

Til den, som ikke kan gå i kirke og til alters! Folder, udgivet af Kirkelig Samling 1976.

FOLDEREN er skrevet af pastor Frede Møller, Vissenbjerg i et godt og enkelt sprog. Den er velegnet til at stikke i hånden på et sygt eller gammelt menneske.

Fås i Kirkelig Samlings Bogekspektion, 6893 Hemmet. Pris 50 øre for stykket.

Anders Studsgård

KIRKELIG FAMILIELEJR 1976

på Sundeved-Centret, Stenderup Kirkebakke, 6400 Sønderborg, tlf. 04-46 71 21

Torsdag den 29. juli
19.00 Messe. Prædikant, pastor Poul Exner, Albertslund.
22.00 Completorium.

Fredag den 30. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor Knud Andersen, Helsingør: Davidpsalmerne i Tidebønnen.
10.00 Foredrag for de unge ved pastor Th. Kühl, Løjt Kirkeby.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Søren Ruager, Hald.
19.30 Chefpsykolog Budda Leunbach: Børn og det religiøse.
22.00 Completorium.

Lørdag den 31. juli
8.30 Laudes.
10.00 Pastor J. Em. Hansen, Haderslev: Guds Ord og Sakramenterne.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Vagn Hersted, Skovlunde.
22.00 Completorium.

Søndag den 1. august
10.00 Højmesse. Prædikant, pastor H. C. Christensen, Agri.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Stig Christensen, Sønderborg.
22.00 Completorium.

Mandag den 2. august
8.30 Laudes.
10.00 Pastor Lars Messerschmidt, København: Skriftemålet.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Poul Ulsdal, Hemmet.
22.00 Completorium.

Tirsdag den 3. august
8.30 Laudes.
10.00 Pastor Svend Boysen, Give: Symboler og liv i menighedens fællesskab.
10.00 Foredrag for de unge ved indremissionær Henning Vad, Tåstrup.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Svend Erik Larsen, Christiansfeld.

19.30 Guldsmid Bent Exner: Hellige kar og smykker.
22.00 Completorium.

Onsdag den 4. august
8.30 Laudes.
10.00 Provst E. Alshauge, Oksbøl: Vort offer.
17.30 Vesper. Prædikant, pastor Hakon Svane, Årup.
22.00 Completorium.

Torsdag den 5. august
8.30 Laudes.
10.00 Højmesse. Prædikant, pastor H. O. Okkels, Sdr. Hygum.

Organist under hele lejren er Tage Jørgensen, Kibæk.

Når der er bibeltime kl. 10, er der legestue for de små under ledelse af Edel Poulsen, København og Inger Andersen, Bredsten. Overnatningsmuligheder og priser:

Man kan bo i eget telt eller campingvogn. Campingvogne kan lejes hos: Dybbøl Karavan-Center, 6400 Sønderborg, telefon 04-44 12 00.

Man kan bo på Sundeved-Centret (sengeleddet medbringes, værelsesbestilling sker ved henvendelse til Sundeved-Centret). Prisen for fuld pension er kr. 70 pr. døgn. Børn under 12 år halv pris.

Bor man på campingpladsen, kan enkelte måltider samt kaffe købes på Centret.

Udgifterne til lejrens afholdelse og til leje af kirke og campingplads betales gennem daglige kollekter ved vesperen. Lejren ledes af:

Pastor Olav Fog, Blåhøj, 7330 Brande, telefon 05-34 50 61.

Pastor Knud Christensen, Kirkegade 9, 3600 Frederikssund, tlf. 03-31 03 39.

Tilmelding sker til en af de ovennævnte. Vi vil gerne vide, hvor mange børn der kommer med.

meddelelser

VIRRING-KONVENTET

er planlagt til 31. maj - 2. juni. I programmet indgår bl. a. møde og drøftelse med biskop Ole Bertelsen, København. Endvidere ventes tilsagn fra en svensk foredragsholder. Detaljeret program udsendes snarest.

KIRKEDAGE

holdes i år i Årup på Fyn 4. - 6. september. Programmet offentliggøres i næste nummer af Re-formatio.

re-formatio

NR. 1 MARTS 1976 19. ÅRGANG

Ejlf Kristensen:

Hungersnød i den vestlige verden 2

H. C. Christensen:

Kommentar: Det "arbejdsløse"
gudsfolks tidsfordriv 3

Ole Skjerbæk Madsen:

Tale ved kirkevandringen 20/1 .. 4

Johannes Andersen:

Den rummelige folkekirke 7

Poul Ulsdal:

Erfaringer om gudstjenestens
restauration 11

Vagn Hersted:

Fra et kloster i Rom 16

C. B. Hansen:

Læst: Søren Ruager: Guds rige
og Jesu person 19

Søren Ruager:

Læst: Uwe Steffen: Jesus i dag 22

Kirkelig Familielejr 1976, program 23

RE - FORMATIO udsendes af en
kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):

Sognepræst H. C. Christensen, Agri,
8420 Knebel. Telefon: (06) 36 55 39.

I redaktionen iøvrigt:

Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14,
9000 Ålborg; pastor Sigurd Mejndor,
Tjørnebakken 31, 8500 Grenå; pastor
O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5,
2800 Lyngby; sognepræst Børge Riis-
gaard, 7673 Harboøre; sognepræst
Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition:

RE - FORMATIO ved overlærer Knud
Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 Køben-
havn Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon
(01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og
koster 26 kr. - for studerende 19 kr.

Sats: Anders Studsgård
på IBM Bold Face.

Tryk: Clausen off-set, Horsens.

NYHED!

H. O. Okkels: Gudstjenesten -
bibelsk baggrund, liturgisk
forkyndelse. 84 sider.

*

INDHOLD: I. Det gamle Testamente:
Bøn. Offer. Velsignelse. Tempeltje-
nenen under den gamle pagt. Den pro-
fetiske forkyndelse og tempeltjenesten.
Synagogetjenesten. Jødernes påske.

II. Liturgisk forkyndelse.

III. Gudstjenesten i Det nye Testa-
mente: Jesu stilling til synagogetjene-
sten. Jesu stilling til templet og offer-
tjenesten. Liturgisk forkyndelse ved
nadvindstiftelsen (med billeder fra
påskemåltidet). Ny Testamente om kris-
tenes gudstjeneste. Bønnerne. Paulinsk
gudstjeneste. Himmelsk og jordisk
gudstjeneste i Johannes Åbenbaring.
Julen og liturgien.

IV. Liturgisk forkyndelse i gudstje-
nestens rum og klæder.

V. Liturgisk forkyndelse i højmes-
sen: Indgangsbøn. Introitusalm. Ky-
rie og Gloria. Hilsen. Kollekt og epi-
stel. Gradualsalme. Evangelium og
prædiken. Trosbekendelse. Kirkebøn.
Offertorium. Præfation med Sanctus
og Benedictus. Konsekration. Elevati-
on og Agnus Dei. Velsignelse og slut-
ning.

*

SUBSKRIPTIONSTILBUD: Bogen ud-
kommer omkring 1. april og vil koste
36 kr. + moms. - Ved bestilling og
betaling forud er prisen 28 kr. + moms.

Hellberg & Elmquist
Søndervang 19, Hygum
6630 Rødding

Giro 4 02 53 34 (H. O. Okkels, adr. s. of.)

RESERVERET POSTVÆSENET

3600 FRIEDRICHSSUND
KIRKEGADE 6
KNUD CHRISTENSEN
170 HR PASTOR